

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กร โดยยึดหลักแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นแกนหลักในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์มีวิสัยทัศน์คือมุ่งเป็นสถานศึกษาชั้นนำของการอาชีวศึกษาด้านการอุตสาหกรรมบริการ และในพันธกิจของแผนยุทธศาสตร์มีการกล่าวถึงการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งข้อย่อยของแผนพันธกิจกล่าวถึงเป้าหมายเพื่อให้การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยในการจัดการ เห็นได้ว่าวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยได้แสดงไว้อย่างชัดเจนในการที่จะนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการ ทางด้านการศึกษาซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารและจัดการของสถานศึกษามีเป้าหมายในการที่จะสร้างระบบการเรียนรู้วิทยาการที่ทันสมัยในด้านทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ ให้เกิดความเชี่ยวชาญความรู้จริงเพื่อผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ได้จริงกับสังคมปัจจุบัน ที่มีการนำวิทยาการทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน และเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพต่อไป

การเรียนการสอนวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นวิชาหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพของคณะศิลปกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ตั้งแต่เปิดการเรียนการสอนคณะศิลปกรรมเป็นต้นมา ในด้านการเรียนการสอนยังมีปัญหาเรื่องความสามารถทางการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่แต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ไม่เท่ากันทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนไม่สามารถได้ผลสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาหา แนวทางในการแก้ไขควรมีการจัดการศึกษาวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพการเรียนรู้และมีการเพิ่มขีดความสามารถการเรียนการสอนวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์ การเรียนการสอนวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมาเป็นการเรียนการสอนแบบปกติคือมีการสอนแบบบรรยาย ประกอบสื่อการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ และให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า และทำการทดลองปฏิบัติงานจริง และการนำผลงานที่ได้ทำการทดลองปฏิบัติมานำเสนอผลการปฏิบัติงานหน้าชั้นเรียนและให้ผู้ร่วมเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ซึ่งผลจากการเรียนการ

สอนดังกล่าว ผู้เรียนไม่สามารถจะผ่านการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้และคุณภาพผลงานการปฏิบัติงานก็ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหารายวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์

ผลจากการศึกษารูปแบบการสอนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรจะทำการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของคณะวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการศึกษาให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ดี และให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาวิชาได้ตามความต้องการ

บทเรียนสื่อประสมเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสนับสนุนความแตกต่างทางการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลได้ เพราะผู้ออกแบบโปรแกรมสามารถกำหนดส่วนของเนื้อหาให้มีความแตกต่าง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่มีความยากง่ายที่ต่างกัน ตามความสามารถของตนเอง โดยจะมีการทดสอบก่อนเรียนในบทเรียนสื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนบทเรียนที่เหมาะสมตามระดับความสามารถของบุคคล ซึ่งจะลดปัญหาการเบื่อหน่ายของผู้เรียน ที่ต้องเรียนรู้ในเรื่องที่รู้และไม่รู้ หรือไม่มีพื้นฐานการเรียนรู้ นอกจากนี้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้หากผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผิดพลาด หรือตอบสนองต่อกิจกรรมไม่ถูกต้อง บทเรียนสื่อประสมได้พยายามทำต่อไปให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคงพฤติกรรมการอยากเรียนรู้สูงกว่าปกติ และไม่เลิกเรียนกลางคัน บทเรียนสื่อประสม ที่นำมาใช้สามารถนำเอากราฟิก หรือภาพมาประกอบในการสอนเพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

การนำเอาแบบเรียนสื่อประสมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา และตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยอาศัยหลักการเรียนรู้เฉพาะรายบุคคล เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การทบทวน การทำแบบฝึกหัดและการประเมินผล เรียกบทเรียนนี้ว่าแบบเรียนสื่อประสม การนำบทเรียนสื่อประสมมาใช้งานสามารถทำได้หลายลักษณะ เช่น ใช้ในด้านการฝึกทักษะ (Drill and practice) ใช้ในด้านการสอนเนื้อหา (Tutorial) ใช้ในด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulations) ใช้ในด้านการสาธิต (Demonstrations) ใช้ในด้านการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) ใช้ในด้านรูปแบบของเกม (Games) และใช้ในด้านการค้นคว้า (Discovery) (Heimlich, Molenda and Rusel, 1993) บทเรียนสื่อประสมสามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนได้เท่าเทียมกับการสอนแบบปกติ หรือสูงกว่าในหลาย ๆ สาขาวิชา เช่นการเรียนซ่อมเสริมวิชาวงจรไฟฟ้ากระแสตรง (Haines, 1989) และจากการวิจัยส่วนมากพบว่า บทเรียนสื่อประสมทำหน้าที่เป็นสื่อการสอนรายบุคคลได้ดีกว่าการสอนแบบอื่น ๆ บทเรียนสื่อประสมสามารถนำมาใช้ในวิชาดิจิทัล ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีเนื่องจากเราสามารถออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์

กับผู้เรียนได้ Merrell. (1985) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประเมินผลได้ด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์ตลอดจนผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความสามารถของตนเองได้ บทเรียนสื่อประสมจึงช่วยจัดปัญหาความกังวลในการเรียนของผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถที่จะกลับมาฝึก หรือศึกษาในเนื้อหาได้อย่างอิสระ ดังนั้นบทเรียนสื่อประสม จึงเปรียบเสมือนผู้ช่วยครูที่เปี่ยมด้วยความรู้ และความยุติธรรม (Schwartz, 1989) ดังนั้น แนวโน้มของการพัฒนาโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนสื่อประสมควรมีมากขึ้น ถ้าการสร้างบทเรียนสื่อประสมมีมากขึ้น และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นการเรียนด้วยตนเอง โดยอาศัย บทเรียนสื่อประสมจะมีมากขึ้น และการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาจะมีมากขึ้น (ไพศาล หุ่นแก้ว, 2527) ครูผู้สอนรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการออกแบบการสอนจำเป็นต้องรู้ว่าจะต้องรู้ว่า ทำอย่างไร ถึงจะสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการเรียนการสอน (สุกรี รอดโพธิ์ทอง, 2531)

จากผลการศึกษาเบื้องต้นพอจะสรุปได้ว่าการใช้สื่อประสมมีส่วนช่วยเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีกว่าการสอนแบบอื่นๆ (Friedman, 1974 ; lee, 1975 ; Oden, 1982) บทเรียนของสื่อประสมจะมีหลักการและลักษณะส่วนใหญ คล้ายกับบทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction/PI) ผลการตอบสนองของตนเองจากเหตุผลและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น และประกอบกับผู้ศึกษามีประสบการณ์ในการสอนวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) สาขาวิชาออกแบบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์ ของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ(ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) อยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากปีการศึกษาที่ผ่านมาผู้เรียนวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งมีผลที่ต้องทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานของรายวิชา ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้วิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการปี 2546 มาทำการศึกษาเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อประสมวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์
2. เพื่อหาประสิทธิภาพสื่อประสมประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียน วิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สื่อประสมประกอบการเรียนการสอน ในรายวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์
2. ได้รู้ผลประสิทธิภาพของสื่อประสมประกอบการเรียนการสอนวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์

1.4 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 คณะวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเคยเรียนในรายวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์มาก่อน ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ และผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่สามารถผ่านขบวนการวัดผลตามที่หลักสูตรกำหนด

บทเรียนสื่อประสม หมายถึง บทเรียนที่นำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้สอนเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถควบคุมได้ รวมทั้งต้องมีแบบฝึกทักษะและแบบประเมินผลด้วยตนเองหลังการเรียนหรือหมายถึง บทเรียนสื่อประสมเรื่องหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องออกแบบบรรจุภัณฑ์ ที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้นซึ่งเป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนสื่อประสม

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2546 เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนสื่อประสม

การสอนปกติ หมายถึง การสอนที่ครูเป็นผู้ดำเนินการสอน โดยยึดแนวการสอนตามคู่มือครูวิชา ออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยดำเนินการสอนตามวิธีที่เคยใช้ปกติ กล่าวคือ การบรรยาย การอภิปราย และใช้อุปกรณ์ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

การสอนด้วยบทเรียนสื่อประสม หมายถึง การสอนที่ให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเองตามขั้นตอนของบทเรียนสื่อประสมที่ผู้ศึกษาได้สร้างและกำหนดเงื่อนไขไว้ล่วงหน้า

ประสิทธิภาพของบทเรียนสื่อประสม หมายถึง คุณภาพของบทเรียนสื่อประสม ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ